

DEBRECZENI SZEMLE

IRODALMI, SZINHÁZI ÉS KÉPZŐMŰVÉSZETI HETILAP.

ELŐFIZETÉSI ÁR:

Egész évre	12 korona.
Fél évre	6 „
Negyed évre	3 „
Vidéki előfizetők bélyegköltsége egész évre 2 K.	

Felölös szerkesztő és laptulajdonos:

SZATHMÁRY ZOLTÁN.

Szerkesztőség és kiadóhivatal Piac-u. 71. szám.
(Schwartz-ház) II. emelet, feljárt 1. fölépésén.

Hirdetések feladhatók a városi nyomdában Dózsa
György lap-metténr kezelihez is.

Sajtótámogatás.

— Jegyzetek **P. Bangha Béla** hitszónok konferencia-beszédeihöz. —

Voltaképen megette a fészkes fülemile azt az államot, melynek művészete s irodalma támogatásra szorul. Ezeket a szavakat: sajtótámogatás, művészet-pártolás régen ki kellett volna törölni Magyarországon a köztudat szótárából, mert vagy közszükségletet képeznek a művészetek, irodalom s akkor nem szorulnak pártolásra, támogatásra, vagy nem s akkor hiába küzdenek írók, művészek az ellen, amellyel szemben nem tudtak győzedelmeskedni a görög istenek sem.

Bizonyos viszonylagos mértékben a művészetek egyik ágának: az irodalomnak hatásköre alá van rendelve minden nemzetek sajtója, úgy napi, mint különösebben az időszaki sajtó.

Hatásában leghatékonyabb természetesen minden irányban a napi sajtó, mely hű tükrö a világ, az ország s közelebből a város mindennapi életének. A sajtó hivatása természetesen nem lehet ugyanaz, ami a fényképező készüléké. A megtörtént események regisztrálása mellett a sajtó legfőbb feladata az irányítás minden téren, első sorban a kulturális haladás jól felfogott érdekében.

P. Bangha Béla Jézus-társasági hitszónokaink egyik legkiválóbb, klasszikus képzettségű, nagy tudású ékesszólója konferencia-beszédeket tartott nálunk a héten, melyekről a Debreczeni Szemle más helyen számol be.

Én csak egyik beszédét érintem e sorokban, azt, amelyben a magyarországi sajtóviszonyokkal általánosságban foglalkozott. Negyedévszázadon keresztül ettem ennek a sajtónak keserű kenyerét, száraz héjába bele is tört esgyik-másik fogam. Ez alkalommal nem akarok mást, mint konzekvenciákat lemérni eme 25 éves pályafutás sok-sok tapasztalataiból.

Nem az elfogultság vezeti tollamat, mikor a magyar zsidóság dicséretével kezdem, rámutatva annak bőkezű művészet- és irodalomszeretetére s mikor azzal a szeretettel s bőkezűséggel egyáltalán nem tartom arányosnak a magyar keresztény, vagy keresztényen társadalom művészet-irodalom szeretetét, nem is szólva az ilyen irányban hozott ugynevezett *áldozatkészségről*.

Kereszténynek születtem, anyagi javaimat ugyanilyen vallású őseim kártyázták és itták el s nálam igazán lelki szükségletet képez a mindennapi imádságnak mindennapi elmondása. Emellett azonban igazán közömbös előttem, hogy valamelyik ember-társam kereszties, kakasos, csillagos, vagy mógen-downes templomban mondja el a mindennapi fohászat, vagy tagadja le hitét társadalom-tudományi alapon.

Mindenki meggyőződését tisztetem. Semmit sem

ítélek el jobban, mint a különböző felekezeteknek egymás elleni hajszáját, de jogosnak tartom minden felekezetnek a *maga felekezetiége mellett* való agitálását.

Hogyha visszatekintek arra a 25 esztendőre, amit az újságírás és a magyar belletrisztika mezején eltöltöttem, mint az újság- és szépirás szürke köz-katonája, sohasem tapasztaltam mást, mint azt, hogy a művészetek, irodalom s az ezt felkaroló napi- és időszaki sajtó iránti érdeklődés legalább is tiszszeresen meghatványozódva él a magyar zsidóság lelkében, legutolsó véréreckséjében is, hogy az örök-szép, az igazi művészetek szolgálatába hasonlithatlanul nagyobb erkölcsi és anyagi támogatással, készséges hajlandósággal szegődik a zsidó, mint az ugyanolyan szellemi és anyagi javakkal rendelkező keresztény és keresztényen társadalom.

Negyedszázad évig tartó küzdelem két évtizedét harcoltam meg Debreczenben, ahol csak az utóbbi években beszélhetünk biztos bázisokra épített kulturális törekvésekről, eltekintve nagy multu pae-dagógiánkról, a közoktatás terén kifejtett fölényességünkről.

A művészetek nagyon sok ága annyira nem képezett nálunk közszükségletet s nem képez még ma sem, hogy jóformán a divat, a látszat kedvéért nincs kétszer annyi deficitje Debreczenben a képtárlatoknak, mint amennyi ezek nélkül lenne s csak a divat és látszat kedvéért telik meg egy operai előadásra a színház s rendel meg egy pár lapot sok debreczeni ember, anélkül, hogy utóbbiakból a napi-hireken kívül egyebet elolvasna.

Ha mérleget készítenénk a művészeti irodalmi célokra, ezek között a napi- s időszaki sajtó u. n. támogatására kiadott összegekről, azt kellene tapasztalnunk, hogy annak 70—80%-a u. n. *zsidópénz*.

Ha egy könyv kiadódik, annak 100 példánya közül 75—80 példányra *zsidó* fizet elő, az összes újságok előfizetőinek ugyanilyen százaléka — egyetlen újságot kivéve — szintén zsidó, a színház napi elárusításra szánt jegyeit hasonló arányban zsidók vásárolják meg. (A színházi bérlethez régi jogok kötik az őslakók leszármazottjait s ezt a jogot nem akarják, már csak szokásból, hatalmi érzetből sem elveszíteni, mert a régi jogok vaskapuit ugyancsak döngeti a művészetek iránt tagadhatlanul fogékonyabb anyagi áldozatokra ugyancsak 75—80 százalékkal később zsidóság.

Dr. Wolaffka Nándorral, ezzel az emberben felül álló nagy katolikus főpappal sokat beszélgettünk erről és soha sem felejttem el, hogy az ő reverenda alatt viselt foltos nadrágjaival együtt árverezték el a debreczeni lapok valamennyiének bekötött évfolyamait s még azokat a könyveket is, amelyek a debreczeni reformátusság érdekében íródtak s amelyeket a debreceni református papok könyvtárában hiába keresnénk.

P. Bangha Bélának a sajtótámogatásról szóló beszédét nem hallgattam meg, de ha a zsidók támadása nélkül erélyesen szólította fel a keresztény és keresztyén társadalmat a sajtó támogatására, helyesen cselekedett.

Debreczenbe épen jó helyre jött s nagyon üdvös lenne, ha a keresztények és keresztyének okulnának belőle, anélkül, hogy a művészetek, irodalom iránt sokkal fogékonyabb és áldozatkészebb magyar zsidóság iránt eme legfőbb erényeért ellenséges indulattal viseltetnének. Az irigység eme szép tulajdonságukért még indokolt lenne. De az irigység, nemcsak dr. Krausz Vilmos főrabbi, hanem Groo Ferenc és dr. Baltazár Dezső főpapok szerint is nemtelen emberi indulat.

Az emberiség kulturális haladásra szánt áldozatok ellenben Istennek tetszők Jézus és Mózes tanításai szerint egyformán.

EGY HALOTTHOZ.

A „Debreczeni Szemle” számára írta: ERDŐS RENÉE.

*Azt mondtad: dobjam el jól pengő citerámat,
Mely forró nászok üdvét százszor dalolta meg.
Vegyek kezembe hárfát, mely tompán bűg, remeg,
S rajt' titkos viharok zengő visszhangja támad.
Eldobtam citerámat.*

*Mondtad: a hódolók seregéből kiszálljak!
Léha útszéli lárma ne környezze nevem!
Hitvány bohóc-seregnek nagy ünnepeimen
Helyet ne juttassak, hogy fűjjon harsonákat,
Nem hallok harsonákat.*

*S mondtad: készüljek úgy, hogy nem lesz földi társam,
Kinek erős kezébe tehetném a kezem.
A nagy magányosoknak jut a nagy győzelem!
S hová ut nem vezet: a völgyben több virág van!
Lásd, nincs a földön társam.*

*S mondtad: nem tart soká örömem a sikerben!
Hogy ultra kelek én is, mert menni, menni kell!
Az anyaföld költőnek virágot nem növel!
S Jézus Isten fia, kicsiny volt Názárethben!
Im, lássad: útra keltem!*

*De mondd, te jó, te nagy, te megdicsőült — boldog!
Ki túl vagy a vak élet határán, aki látsz?
Miért van lelkem mélyén e súlyos, szörnyű gyász?
S hogy róla minden nyűg, bilincs a földre omlott,
Mondd: mért nem vagyok boldog?...*

Tavaszi sejtelmek.

A „Debreczeni Szemle” számára írta: Szini Gyula.

Tavaszi délelőtt. A bokrok közül csak némelyik rügyezik, a fák még kopaszak. Az ember mintha légyotton lenne és türelmetlenül várna valakit, aki meglombosítja a fákat, kékké varázsolja az eget, felcsókolja álmából a viritó gypszönyeget és telehinti apró fehér csillagokkal. Minden csöndes és visszafojtott lélekzettel várakozik. Valami bizserég a levegőben: talán egy táncoló napsugár, amely fennakadt az ágon? talán a föld,

amelyre rátűz a nap és porhanyóssá válik? talán a korai fűszálak, amelyek mohón isszák a fényt? vagy talán mi magunk, amint pórusaink megnyílnak és szinte új életet szívnak magukba?

Két asszony tavasziasan finom és előkelő hölgy ropog a kavicsos uton. Jóval mögöttük két lakáj viszi a felöltöket; az egyik pórázon még egy agarat is vezet. Az agár egyenesen megbolondult, egy pillanatig sincs nyugta, karcu testével nagyokat szökel, valósággal táncol és ahol a nap a földre süt, onnan nem akar elmenni, hanem elkeseredetten szimatol.

Az egyik asszony: Neked tehát van már szeretőd.

A másik, a szőke: Nem úgy értettem. Van valaki, aki érdekel. Van valaki, akinek elhiszem, hogy a tavasz csakugyan tavasz. Van valakim, akire szükségem van, mint ahogy mindennek a világon szüksége van változatosságra. A hűség öl. Az állandóság vénit.

A barna: Sohasem tudnám megcsalni az uramat.

A szőke: Ezt minden asszony mondja csaknem ugyanazokkal a szavakkal. És minden férfi is váltig esküszik, hogy hű marad. Ez a társadalom nagy képmutatása, vagy ha úgy akarod, az örök egy házasság illúziója. Én meg tudom becsülni ezt az illúziót, mert katolikus vagyok és szeretem a katolicizmus költészetét. Csakugyan, ha el kellene válnom a férjemtől, vagy meghalna, amit ne adjon Isten, nem mennék senkihez másodszor férjhez. Legyen a házasság szent és változatlan illúzió, vallási parancs. Ám az ember folyton változik és amilyen gyarló, sosem tud a vallás magaslatára emelkedni.

A barna: Lásd, ilyenek vagytok ti. Hisztek a vallásban és nem követitek. Elfogadjátok a társadalom minden képmutatását és hitetek nemes, magasztos illúzióit, de nem aszerint cselekedtek. Mi pogányok egészen másképp gondolkodunk. Őszintén beismerjük, hogy vágyaink, szükségleteink vannak, amelyeket vakon követünk. Szerelemre vágyunk, mert szeretni jó és szép. De azért nekünk is vannak illúzióink, van költészetünk, amelyre magunktól jövünk reá, nem pedig a vallásoktatók tanításából... Én szeretem az uramat.

A szőke: Ez az, fiam. Szereted az uradat. Ezzel többet mondasz, mintha azt mondanád, hogy azért szereted, mert a vallás parancsolja, vagy talán, mert a filozófiád úgy akarja, vagy mert költészetet találsz a férjed szerelmében. Szereted az uradat, mint ahogy én szeretem — hogy is mondtad? — a szeretőmet. És ha nem az uradat szeretnéd, szeretnél mást, akárhogy tiltaná is a vallásod, vagy a filozófiád, vagy ahogy te mondanád, a költészeted. Az emberi dolgok oly egyszerűek, oly könnyen megérthetők, hogy hozzájuk képest minden magyarázat csak szójáték, amellyel magunkat, vagy másokat akarunk áztatni.

A barna: Szeretem az uramat, bár nekem is eszembe jutott a kérdés: miért tartanak az asszonyok maguknak szeretőt? És rájöttem arra, hogy állandóan hünek lenni nehezebb, mint változékonyak, csapodárnak. Ne hidd, hogy az én uram fenéig tejfel és tetőtől-talpig szinarany. Hibái vannak, sőt igen nagy hibái, amelyek néha válságossá teszik együttlétünket. Néha gyerekesen féltékeny és ilyenkor mindig megijedek, hogy nem én változtam meg, hanem ő; mert ha úgy szeretne, mint régen és úgy bízna bennem, mint egykor,

nem volna reám féltékeny. Magában nem bizik és ezért nem bizik többé bennem. Nagy szó a házasságban a két egoizmus találkozása, szembekerülése és örökös csatája is. Mennél jobban szeretik egymást, vagyis mennél nagyobb egyéniségek, annál nehezebben tudják egymást kiegészíteni, megtűrni. Mikor férjhez mentem, elhatároztam, hogy mindenben alávetem magam a kis uram akaratának, szeszélyének; csak az árnyéka leszek, csak a vágyainak a visszhangja, csak a rabszolgája. Azt hittem, hogy nincs ennél könnyebb dolog a világon. De később aztán megijedtem. Egy ilyen férfi, egy ilyen egyéniség, olyan hamar zsarnokivá lesz, annyira lenyűgözi az embert, hogy maga a szegény rabszolga mindennap veszít valamit az egyéniségéből, a színességéből, az érdekességéből és lassanként lesüllyed a szintelenek, a szürkék, a cselédek színvonalára. Tudtam, hogy ez a legbiztosabb út afféle, hogy végleg elveszítsem a férjem szerelmét.

A *szőke*: Roppant érdekes... És hogy segítettél magadon?

A *barna*: Ellentálltam. Nem engedelmeskedtem, nem fogadtam szót neki. Örökös volt a civakodás, a veszekedés a házban. Ő gunyolni kezdett engem aljas és alattomos módon. Én visszagunyoltam. Különb sebeket kaptunk, mintha bottal vertük volna véresre egymást. Szegény és műveletlen emberek közt a nádpálcának roppant fontossága van: jól elpáholják egymást és ez mintegy levezeti a villámmal terhes fellegeket, hogy jó időre megint rend, békesség és szeretet legyen a házban. De intelligens, érző embereknek csak szavaik vannak, mérgezett szavaik, amelyek hegyesebbek, mint a tőr és fájdalmasabbak, mint a nyíl. A férjem épp olyan érzékeny ember, mint én és ezért kölcsönösen roppant sokat szenvedtünk.

A *szőke*: No látod!... És végre is, hogyan segítettél magadon?

A *barna*: Szeretőt tartok.

A *szőke* (megtorpan, a lába szinte a földbe gyökerezik, az inasok hátul diszkréten visszamaradnak): Te?... (Nem talál szavakat)... Szeretőd van?... neked?!

A *barna*: Igen.

A *szőke*: Hallatlan! Te voltál az egyetlen reményem, az egyetlen bizonyosságom és bizonyítékom, hogy vannak hü asszonyok. Épp tegnap este mondtam valahol: „Ez az Olga olyan együgyű, hogy sosem fogja megcsalni a férjét”. Azt mondtam, hogy „együgyű” vagy, de titokban a legnagyobb respektussal néztem reád... És ime, te is!!

A *barna*: Csak lassan, lassan. A szeretőm magas, nyulánk, szőke férfi volt, csodálatosan nagy kék szemű. Olyan ember, amilyen csak a mesékben van. A viselkedése egyenes, határozott, férfias volt, a lelke pedig egyszerű, naiv, leányos, mondhatnám szüzi. Tökéletes ember volt és mivel ilyen emberek nincsenek a földön, bátran beléje szerethettem. Róla álmodtam, amint lehunyhattam a szememet és egészen egyedül lehettem. A férjem a szomszédban horkolt és nem gyanított semmit. Reggel azonban, amint felkeltem, tulságosan boldog voltam, hogy nem afféle álomképpel van dolgom, hanem van egy erős, egészséges, derék, okos férjem, akinek vannak ugyan hibái, de alapjában véve a világ egyik legszeretetre méltóbb embere.

A *szőke* (csalódottan): Egy álomképbe voltál tehát szerelmes...

A *barna*: Olyan együgyűnek tartasz te engem?

A *szőke*: Nem, de miért akarsz ma minden áron olyan titokzatos és érthetetlen lenni?

A *barna*: Nem vagyok titokzatos, sem rejtelmes. Nincsenek titkaim. Egy fiatal ember, akit te ismersz, volt szíves nekem udvarolni. Eleinte félvállról vettem, de ő kitarló volt; levéllel, virággal, cadeauval, apró szivességekkel üldözött. Mindezt visszautasítottam, bár roppant érdekelt. Minden dolog, ami keletkezik, ami újdonság, amiben a fejlődés csirája van, roppant érdekli az embert. Hogyne érdeklődnék egy fiatal asszony egy férfi iránt, aki mind jobban beléje szeret és aki visszaidézi az emlékezetébe azokat a napokat, amikor egy másik ilyen férfi szerelme kezdett mind erősebben feléje fordulni. Az udvarlóm a férjem leg szebb napjaira emlékeztetett engem. Ujra sütkérezhettem egy hódítás ifjító melegében. Én, aki egy kissé elhanyagoltam már magamat, újra sok gondot fordítottam a ruháimra, az arcomra, a mozdulataimra, a szavaimra, egyszóval visszafiatalodtam. Az arcom rózsás lett és a ráncaim elsimultak. Valósággal megállította a vénülésemet ez a fiatal ember. Hálából, talán önzésből is belészerettem és láttam magam előtt magasnak, nyuláknak, szőkének és csodálatosan kék szeműnek. Egy mesebeli ember volt, akinek a szerelme úgy támadt rám, mint ahogy a tavasz váratlanul betör a tél alvó országába.

A *szőke*: És a férjed?

A *barna*: A férjem is... csodálatos... egészen visszafiatalodott. Valahogy megérezte a veszedelmet, amely fenyegeti. Kissé sokára tért ugyan magához a házi tüzhely letargiájából, de akkor aztán — amint bajt sejtett — fiatal és friss szellemének egész erejével próbált visszahódítani. Ismeretlen ellenség ellen küzdött, mert sohasem tudta meg, hogy ki az az ismeretlen, aki... benne lappang a szememben, az álmaimban, a merengéseimben. De szépen, bátran és férfiasan küzdött. Megnyerte a csatát. Szerettem volna neki őszintén megmondani, hogy ilyen szép, hatalmas és végleges diadala még sohasem volt és hogy voltaképp másodszor hódított meg csak engem igazán; de, jól tudod, hogy ilyesmit nem szabad a férfiaknak elárulni. Nemcsak az ő hűségukat sértené, hanem a mieinket is. Talán, ha előtte meghalok, a naplómra ráhagyom. A naplóból fogja csak látni igazán, hogy mit tesz az: egy asszonyt visszahódítani, egy asszonyt egészen lenyűgözni. Ugy-e alig van szebb mese, mint a tékozló, de megtért fiúról. És hiszem, hogy alig van nagyobb és szebb esemény, mint a hűtlen, de megtért asszonyról... Most már tudod, hogy miért vagyok szerelmes az uramba.

A *szőke*: Ártatlan arccal a világ legféltettebb igazságait mondtad el. Helyesebben: nem is mondtad el, hanem benne lappang az szavaidban. Hirtelen át sem tudom gondolni, hogy milyen érzelmek és megfigyelések hullámozottak bennem, mi alatt beszéltél. De azt tudom, hogy veszedelmesen szép igazságokat mondtál. Nemcsak az inasoknak nem szabad ezeket meghallaniuk, hanem jobb őket elrejtteni a világ elől.

A *barna*: Most már én kérdezek valamit. Hiszed te, hogy vannak asszonyok, akik hívek maradnak a férjükhöz?

A *szőke*: Hiszem, szívem. Mégis hiszem. Bár sem én, sem te nem vagyunk hívek, mégis kell lenni a világon olyan asszonynak, aki sohasem

csalta meg a férjét. Lehetetlen elképzelni, hogy ne volnának ilyen asszonyok ebben a rejtelmes és nagy világban, ahol annyi mindenféle történik, amiről nem tudunk és amiről sohasem vehetünk tudomást.

A *barna*: Én is azt hiszem. Az írók, férfiak és nők egyaránt, ott tévesztik el, hogy általánosan hisznek, vagy nem hisznek a nők hűségében. Valóban hinni nem lehet benne, de az ellenkezőjét sem tudhatjuk... Tavasszal érti meg csak az ember igazán, hogy milyen rejtelemmel van teli az, amit oly közel érzünk magunkhoz: az emberi szív.

A *szőke*: Hiszen az ember még a magáéval sincs tisztában...

Az éjszaka pillangójához.

A „Debreczeni Szemle” számára írta: R. A.

HA AZ ANYÁD LÁTNA.

*Ha az anyád látná,
hogy mulatsz te éjjel,
bölcsődet ringatott
áldott két kezével
lépne szerleszédjél.*

*Ha az anyád tudná,
hogy a lánya hol van,
tudom, inkább látna
fehér koszorúsan,
kiterítve, holtan...*

DALOL A PERDITA.

*Halkan szól a hegedű,
szinte sír a hangja,
mint a messze távozók
bús lélekharangja:
Hej! cigány, hallod-e?*

*Dal csendül a lány ajkán;
annyi érzés benne,
mintha beteg szívének
hatyúdala lenne:
Hej! cigány, hallod-e?*

AZ ÁLOM.

*Habzó pezsgő hozza a mámort;
vele jó az álom anygala;
s szemére száll, mire véget ér
az éjszaka leányának dala.*

*Az asztalra borul részegen
s álmodik az éjszaka lánya...
Boldog álom; otthon van újra
fehér, tiszta leányszobájába...*

P. Bangha Béla ékesszólása.

A Debreczeni Szemle számára írta: M. m.

A múlt héten P. Bangha Béla a kiváló páter konferenciákat tartott a katolikus intelligenciának: az uraknak a Théréziánium kápolnájában, a hölgyeknek a Svetits-intézet kápolnájában.

Fügesszük föl a név s a hivatással szemben föltámadt ellenszenvet. Igazságokról van szó, melyeket nem szabad személytől függővé tenni. Tagadhatatlan, hogy a modern tudomány nagy hangú hirdetői nagyon diszkreditálták a hitet, a vallást a mai kor gyermeke előtt. Csodálatos, hogy míg a vallás alapvető igazságai: a világ létoka, a személyes Isten, a bűn, a megváltás, a másvilág, az örök boldogság, vagy örök büntetés — mindenkor az emberiség legfontosabb kérdései voltak, — ma oly óriási fogalomzavar, tapogatódzás, eltévelyedés, érzéketlen, fásult közömbösség észlelhető. A világon minden kicsiny dolog érdek, mindenben a részletekig hatolni törekszünk, de az élet legfontosabb kérdéseiben csak a felszínen uszkálunk.

Az a jól kieszelt és szervezett harc, mely az angol *deisták* ta állandóan a hitet a tudománnyal összeveszíteni akarja, sokban elérte célját. Legalább is nem merünk a hit, a vallás igazságaival foglalkozni azon félelemben, hogy a kor tudományos nivójáról alácsúszunk.

Minden új profétát, ki egy új természettudományi dogmát fedezett föl, lelkesen fogadunk. Az oknyomozás munkáját azonban legtöbb esetben az ujdonság varázsa pótolja.

Legyünk csak elfogulatlanok. Nemde, ha valamely tudományos vélekedésen a modernség ízét érezzük, elbírálásában mindjárt engedékenyebbek vagyunk. Annyira befolyásolt már minket az efemer tudomány, hogy a páthos mellett a bizonyítékok erejéből is engedünk. Ez már a korszellem hibája.

A minden téren észlelhető rohamos előretörtetés nem engedi meg, hogy alapos tudást szerezzünk magunknak, ehelyett megelégszünk, hogy mindenről tudjunk valamit s az után indulunk, aki ezt nekünk a legkönnyebb módon nyújtja. Ma már szakismeretet is csak a folyóiratokból, a napilapokból meritünk, melyek lefölvözve mindenből nyújtanak valamit. S hogy tendenciozus lapok mennyire félrevezethetik az egészen reájuk támaszkodó embert, nem szükséges bővebben bizonyítani. Ez a célzatos eljárás aztán mint lidérc nehezedik reánk. A hatása alatt megérlelődött világnézetet ugyan nem tudjuk indokolni, de nagy hangon hirdetjük, mert ez modern. Mily különös és már az ujdonság ingerével hat, ha a sok modern tudományos értekezés közt, a vallást is a pódiumon látjuk. Csodálkozva kérdezzük magunktól, hát a vallást is lehet tudományosan tárgyalni! Tehát nincs még eltemetve a hit? A vallásnak igazságait a tanult ember elé is vihetjük? S ekkor úgy érezzük, mintha ébrednénk az erőszakos álomból. Jóleső érzéssel látjuk, mily sokan érdeklődnek a vallás létjogáról, a természettudományhoz való viszonyáról szóló kérdések iránt. S akik az előadáson mellettünk ülnek, mind intelligens, tanult emberek, kik gondolkoznak, kik a korral együtt haladnak. A páter pedig beszél nekünk az Istenről, a tudományról, a bölcsesetről, a kulturáról, szaván csüggünk, lélkünk mélyén pedig titkos vágyunk nyer kielégítést: hitünket a tudománnyal összeegyeztethetjük, sőt éppen a tudomány igazolja hitünket.

Azt a nagy érdeklődést, mely az előadás helyét minden nap zsufolásig megtöltötte, csak az magyarazza meg, hogy a létnek, az életnek legfőbb kérdései kiolthatatlanul élnek az emberben: a vallás korszerű volt az őskor embere előtt is, meg a huszadik században is.

Szigorúan logikus okfejtése által bizonyította az előadó Isten létét az okság elvéből kiindulva. S mikor

bevezetett a természettudományba, nagy vonásokban. Ekkor már a börzecedula is beleszól s elszedi léle a szabadulás válmját.

vezetett a kultura vívmányain, ugyanekkor fölépítette ezekből az Isten templomát s e templomba beállította az alkotó nagyságának, föntségének alakját. Csodálkozva láttuk, hogy a természettudományok Istenhez vezetnek minket. Ahol eddig összeütközéstől féltünk hit és tudomány között, a legszebb harmónia rajzolódott elénk.

Éppen a természet vezet el Istenhez, amit költői lendülettel így fejezett ki a poéta: „az eget beszél Isten dicsőségét s az ő kezei alkotmányát hirdeti az égboltozat”. És a nagy Pascal: „azok tisztelik igazán a természetet, akik megértik, hogy mindenről tud beszélni, még a hittudományról is”.

Hatalmas, lendületes előadásban cáfolt rá arra a sokat hangoztatott vádra, hogy az egyház kerékkötője a kulturának. Az a hosszú névsor, melynek mindegyik tagja egy-egy csillag a kultura egén, önérzetet öntött az elbágyadt s kislelkű modern lélekbe. A mai kultura az egyház vállain nőtt nagyra, s aki ismerni akarja a kulturát, nem térhet ki azon nevek elől, kik az egyháznak is nagy alakjai voltak.

Mind a négy nap alatt lebilincselte az előadó hallgatóit mély tudományával, élvezetes előadásával. Hatalmas szónoki erő lakik e fiatal jezsuitában. Legjobban úgy jellemezhetjük, ha azt mondjuk: Próhászka-stílus ember. Ismeri hallgatóinak lelki szükségleteit, hozzájuk tud férközni, hogy fölszabadítsa őket aggasztó kétségeiktől s megteremti bennük a szilárd, megokadatolt vallásos öntudatot.

Nincs pénz.

A kisasszony is, a nagyságos és méltóságos asszony is kénytelen most érdeklődése körébe vonni a pénzt, nem mint konyha- és ruhapénzt, hanem mint közgazdasági faktort. A Gond, ez a szürke néni, végigsuhan a perzsa szőnyegeken s odaül a dusan terített asztalhoz. Itt-ott egy-egy redős homloku ur alatt megreccsen a szék. Több, mint gonosz jel: kész bizonyosság. A kéz elejti az ezüst villát és koldusbot után nyul.

Nincs pénz! Vagy ahogy mesterségszerűen mondják: nehéz a pénz. Belefér ez a fogalom egy gondosan fésült, kacér leány- vagy asszonyfőbe? Hiszen látszat szerint nem változott semmi. A tisztviselő megkapja a fizetését, a kereskedőnek megy a boltja, a gyáros alig győzi a rendeléseket. Minden megvan s a pénz nehéz. S az emberek kapják a legjobb váltókat, — ezek is annyit érnek, mint érték két hónappal ezelőtt, éppen csak pénzt nem lehet érték kapni. Ezért nehéz a pénz.

A szolid, procul negotiis ember is, akinek megvan a kerek depót-ja a banknál, szintén érzi a pénz nehézségét. Egy pillantást vet a börzecedulára s megtudja, hogy elvesztette — egyelőre — vagyona tizedrészét. Miért? Mert a pénz nehéz. Igen, amíg a papirosok után a rendes osztalékok befolyának s ő nem adja el a papirosait, neki nincs köze a börzecedulához. Csakhogy ha a pénz továbbra is nehéz marad, az a vállalat, melynek az osztalékokat fizetnie kell, szintén nem jut a szükséges pénzhez, vagy szintén nem tudja az osztalékot előteremteni. Aztán, akinek Magyarországon százezer koronája van, az vesz rajta százötvenezer korona ára értékeket s ha a pénz nehéz, szabadulni kell a hitelbe vett többlettől.

Igy van ez mindenütt, nálunk még különbül van. A normális jelenség az, hogy ha a pénznek fölmegy az értéke, akkor nagyobb értékű pénzen többet kap az ember. Ha a korona két koronát ér, akkor kétannyi tojást kapni egy koronán, mint eddig. A drága pénz devalválja az árú értékét. Ahol így van, ott az emberek egyik része megkapja a másik hátrányának az előnyeit. Nehéz a szerzés, olcsó a fogyasztás. De minálunk a pénz nehézségéhez a piac, a cipőbolt, a mézárászék, a szabóműhely és a lakás nehézsége is járul. A pénzzel együtt minden egyéb is nehéz lesz. Ennek azután már csak magyarázatát sem lehet adni. Azaz: nem szabad adni, mert ami ezt a jelenséget magyarázza, már nem isten csapása, hanem az emberek gonoszsága és ennek az országnak végzetes elmaradottsága.

A mi közgazdasági életünk nem keresni, hanem nyerni akar. Innenváló, hogy akár a pénzbüségnek, akár a pénzhiánynak egészében az ország csak kárát látja, holott másutt haszon is van. Miért szük a pénz? Mert mindenütt az egész világon tömérdek gyárat, vállalatot csinálnak. Ott a pénzszüke olyan, mint mikor a gazdának nincs vetőmagja, mert már ellátta vele földjét. Jön az aratás, a munkává konvertált pénz visszajön.

Nálunk mikor nincs pénz? Mikor nem kapunk kölcsön az adósságok fizetésére. Minden csak kamat, semmi sem befektetés. Minden csak elfogy, semmi sem térül vissza. Mi megesszük a vetőmagot. Nem éhségből, hanem könnyelműségből és élnetlenségből. Várjuk az uristentől, hogy az csak nem hagy el!

Nálunk mikor van pénz? Amikor másutt nem dolgoznak s ennélfogva nálunk eo ipso nem dolgoznak. Ezelőtt annyi volt a pénz, mint a pelyva. De ipari akció semmi sem volt. A pénzintézetek, különösen a kisebbek, ügynökökkel hajszoltatták föl a tisztviselőket s egyéb könnyelmű embereket, akikre kölcsönöket lehessen sózni. S a pénzbüség elfogyasztódott a legkönnyelműben, a legterméketlenebbül. Akinek pedig tőkéje volt, az spekulált vele.

Aztán szorult a kapca s az emberek, az úgynevezett produktív emberek a zsarolásra adták magukat. Kezdték a munkások, folytatták a mesterek, csináltak szervezeteket, kartelleket, alkotnak trösztöket, megállapítottak kényszerárakat a tojástól a csizmatálig. Ez a drágaság. Azelett a szabadverseny volt a dogma s a kereskedők lenyomták az árakat. Ezen okultak. Ha más nem adja olcsóbban, valamennyien drágábban adhatják. Nem vették számba, hogy egyetemesen csinálván ezt a fifikát, ők maguk csak egy dologban nyuzók s ezer dologban nyuzottak. Az állami politika is elősegíti ezt a bajt. A cél mindig: jó buzaár és virágzó ipar. A termelést segíti a politika, nem a fogyasztást. Már pedig éppen olyan országban, ahol soha sincs pénz, a föladat nem az: fokozni a keresletet, hanem olcsóbbá tenni a fogyasztást.

Akinek soha semmi köze nem volt sem a börzéhez, sem a pénzhez, most rettegni kénytelen a legközelebbi börzei fekete naptól. Mert bekövetkezik irgalmatlanul s lemészárol egy csomó uri exisztenciát s megsemmisít tizezernyi szegény ördögöket, akiknek soha semmi hasznuk nem volt a nagy urak szerencséjéből, de elvérezni kénytelenek azok szerencsétlensége miatt. S amiért ezeket a komoly dolgokat megírom, egy tanács, egy ostobaság, egy hiábavalóság. Tanuljunk a feeskétől: az alacsonyan repül, ha vihar közeleg.

Eckstein Márkról.

Szegényebbek lettünk egy nagy emberrel.

A kiméletlen Halál elvitte a sorainkból valakit, aki nem a politikai reklámmal és szájhösködéssel teli levegőjében, nem a pénzhajhászás lelketlen vásárában és nem az általános emberi cifraságok csillogásában nyerte el embertársainak feltétlen tiszteletét, minden mellékgondolattól mentes szeretetét, hanem példátlanul lelkiismeretes és eredményes munkálkodása által.

Igen, a *munka* embere volt Eckstein Márk. Amikor ezt megállapíthatjuk, úgy tekinthetünk vissza az ő emlékezetére, mint ahogy visszanéznénk a pusztaságból valamely napsütötte, csodaszép kertre, amelyben a leggyönyörűbb és legritkább virágok pompáznak.

Ugyan hányan vannak még közöttünk, akik minden ambíciójukat a munkában találják. Sokan vannak-e, akiknek a lelke csak úgy nyugodt, ha a *köteles munkán* felül még a köz érdekében szükséges egyéb dolgokat is elvégzik minden ellenszolgáltatás, sőt erre való számítás nélkül?

*

A Munka kultusza: ez töltötte be ennek a nemes szívjósága, nagyszerű embernek életét. Ezzel elérte azt, amit pedig de kevesen mondhatnak el magukról, hogy mindenki kivétel nélkül a legmélyebb tiszteletet, őszinte nagyrabecsülést érezte iránta.

Embertársainak megbecsülése, mások munkájának és sikereinek benső elismerése és jutalmazása, szívhéli jósága folytán embertársai gyengéinek megértése és megbocsátása: ez szerezte meg számára a feléje áradott szeretetet, amely körülfonta őt egész életében, betegségében és halálában. Mert nem volt senki, aki nem szerette és nem volt senki ismerősei közt, akit halálának híre meg ne döbbsentett volna.

*

Egyik mérnöktől meghallotta, hogy az a kollegái munkáiról általában kicsinylőleg nyilatkozik. Behívatta magához.

— Nézze, mérnök ur, én főfelügyelő vagyok és becsületszavamra mondom, hogy soha senkit sem nevettem ki a háta mögött, senkinek a munkáját le nem becsültem. Jegyezze meg, kérem, hogy *többek közt ezért* is értem el a főfelügyelői rangot.

A mérnök ur mindent megértett és megszégyenülten távozott...

Csak természetes, hogy hivatalában egyformán szigorú volt mindenkivel szemben és lelkiismeretes pontosságot követelt. Ha valaki mulasztott vagy hibázott, jól összeszidta, de öt perc múlva barátságosan mosolyogva megkérdezte tőle:

— Ugy-e azért nem haragszik rám?

Egyik régi máv. tisztviselő kijelentette Eckstein előtt, hogy a tulhalmozott munkát nem bírja. Mikor ezért Eckstein haragosan rárivalt, a tisztviselő 22 éves szolgálati multjára és ősz fejére hivatkozott. Erre a főfelügyelő engesztelő hangon ezt kérdezte:

— Csakugyan, mit is csinálnék én maga nélkül?

*

Ezer meg ezer ilyen apróság maradt utána. Nemcsak ő maga vett tevékeny részt a hasznos társadalmi munkálatokban, hanem alantas tisztviselőit is ösztökölte erre olyanformában, mintha neki tennének szívességet a közéletben való részvétel által.

Betegségét is tulhajtott lelkiismeretessége miatt

szerezte. Zuhogó csőben végigjárta hajlányon az egyik vonalszakaszt s utána tüdőgyuladást kapott.

Önkénytelenül felvetődik a kérdés:

— Mi célja volt ennek az emberfölkötti munkának s miért kellett egy gyönyörű, harmonikus életnek ilyen váratlanul összeroppanni?

Doktor.

KRÓNIKA.

„Megvesztegetett“ távirótiszt.

Csodálatos az a morális felháborodás, mellyel a közvélemény a Marconi drótnélküli távirati társaság egyik távirótisztját elítéli azért, mert a *Titanic* katasztrófájának részleteit nem adta hírül fünek-fának, hanem csak egy hirszerző újságnak szolgáltatta ki, még pedig — megfelelő honorárium vagy mondjuk — fizetés ellenében.

Hát ezt a morális felbuzdulást igazán nem tudom megérteni, bár nekem is van valamelyes fogalmam, morális érzékem a becsületeségről s undorral fordulok el nem csak a büntető törvénykönyvbe ütköző bűncselekményektől, hanem azoktól a tisztán aethikai elbírálás alá eső visszaélésektől is, melyekkel nem csak az újságírásban, hanem mindenféle foglalkozások terén gyakorta találkozhatunk.

Dacára ennek, nem tudom elítélni sem a Marconi-társaság tisztjeit, sem a hirszerző távirati irodát, amely ezt az üzletet lebonyolította.

A távirótiszt nem vétett a köz ellen semmit, mert hiszen a katasztrófával, mint teljes egészében befejezett ténnyel állott szemben a világ. A megmenekültek biztos helyen voltak a Carpathia hajón, a tengerbe vesztetteket már semminemű emberi hatalom vissza nem adhatja az életnek, a hullák összeszedésére pedig több hajó utnak indult.

Hogy a nagy szerencsétlenség *részleteit* a megmenekültek és az elveszett áldozatok hozzátartozói nem ismerték meg, az sem jöhet számításba, mert hiszen legalább reménykedtek mindannyian s a bizonytalanság-szülte kétségbeesésekkel szemben ott állott a bizonytalanság-szülte *reménység*. Ami a dolog üzleti részét illette, a spekulációk úgy is hiába valók lettek volna. A hajó elsüllyedésének ideje meghatározott s holmi későbbi időben kötött biztosítások s egyéb üzérkedések úgy is hiábavalóknak bizonyultak volna, sőt meglepéssel olvasom, hogy az amerikai becsület hatálytalanított még a holmi ravasz csellel kötött fogadásokat is, amelyek a katasztrófával állottak összeköttetésben.

Marad tehát a távirótiszt és az újságok szolgálatára alakult hirszerző-iroda üzletkötése. És én ebben becsületes üzletnél egyebet nem látok. Marconi, a drótnélküli táviró feltalálója és a nevére elnevezett társaság vezetője nyilatkozott s kijelentette, hogy igenis engedélyt adott arra, hogy tisztjei mindarról, ami tudomásukra jutott a katasztrófára vonatkozólag, — a hivatalos esküvel tiltott részleteket kivéve, — belátásuk szerint adjanak hírt annak, akinek akarnak s aki a fáradságos munkával megszerzett hiranyagot esetleg jól meg is fizeti. Ez tiszta munka.

Ha nekem csizmára van szükségem, megfizetem a csizmadia munkáját és a munkához való anyagot, ha szellemi élvezetekre vágyakozom, megváltom bizonyos frankokért, koronákért, dollárokért a belépőjegyemet a szórakozó helyekre vagy könyvet vásárolok. Már most az a távirótiszt, aki igazán önfeláldozó

munkával keresi meg a maga kenyerét, akinek idegromboló munkáján ezrek élete vagy halála fordul meg, — mint ezt épen a Titanic katasztrófája fényesen igazolta, — az újságcikkekhez megszerzett anyagot nem kürtölte szét minden anyagi ellenszolgáltatás nélkül, hanem eladta egy újságvállalatnak, mely szintén megfelelő fizetések ellenében eladta a többi újságoknak, amelyekből az előfizetők s utcai lapvásárlók szintén pénzért elégitették ki kíváncsiságukat.

Ez a világ rendje. Ingyen munkát, a maga foglalkozása terén senki sem tartozik végezni. Hiszen azt a matrózt, aki, mondjuk, valakit megmentett a szerencsétlenség menekültjei közül, azért fizették egész pályáján keresztül, hogy adott esetben *életet mentsen*, azt a hajókapitányt, aki ott lelte halálát az elsüllyedt hajón, azért fizették, hogy ehhez hasonló körülmények közt *meg tudjon halni*. Szóval kötelességet teljesíteni nem érdem, mert kötelességet teljesíteni másokkal ugyanaz, mint kötelességet teljesíteni önmagunkkal szemben is. Az a távirótiszt megtette a kötelességét s csak azután számolt a maga iránt tartozó kötelezett-ség érzetével.

A nagy erkölcsi felháborodást tehát előttem mi sem indokolja.

Szemlélsz.

(!) **Májusi hangok.** Gyönyörűsége szép akkordok csendültek fel május elsőjére virradó éjszaka. Szerelmes szemü leányzó hálószoza ablakai alatt, gyönyörűen fakadt fel a megújulásra vágyakozó lelkek dalban, zenében való megnyilatkozása a munkás felvonulásokban, a Marseillaise hangjai és *Éljen a választói jog, a világszabadság!* felkiáltások mellett. Ez volt a költői milió. Gyönyörűségnek azonban semminemű fantáziával nem mondhattuk azt a képet, amit a butorszállító kocsi, az utolsó szegig felforgatott lakások chaosza mutatott s szomorú sóhajások közt guberáltattak ki a házbérek s fájdalmas jajkiáltások közt törtek be és ki a tükrök s széklábak s gondterhes homlokkal kerestettek ki a szemetes kosárból a bajuszkötők s más egyebek. Ha hozzá vesszük ehhez a portkeverő szélvihart s ama sajátságos körülményt, hogy az orgonanyitás nélküli időkben a Magyar Imrék meg Kiss Bélák ujjai odafagytak a hegedűhurhoz s a Murzukok bütykös ujjai megdermedtek a bőgőhegedűkön, jó lélekkel állapíthatjuk meg május elsőjének szomorú prózáját is, ama prózát, mely — sajnos — emberemlékezet óta mindenkor összeölelkezett a költészettel...

*

(+) **Meztláb a szinpadon.** Hopp! mondják a naturalista apostolok. Ez már valami! Hogy Kovács Margit és Lakatos Ilonka kisasszonyok térdig meztláb jelennek meg a Nemzetes asszony vigjátékban, ez a ténykedés újabb oltártűz a művészeteknek valót, igazt értelmezendő templomában. Mi is örömmel üdvözljük a naturalizmus eme diadalát, tekintettel arra, hogy a fentnevezett kisasszonyoknak igazán formás bokájuk s lábászáruk van, de mindenestre

óvatos körültekintést kívánunk a naturalizmus himes mezején mozgó alakító művészet irányítóitól. Mert amilyen élénk hozsánnával fogadta a közönség a Kovács Margaretha és Lakatos Ili lábait, azonképen kínos meglepetést fognak kelteni egyes — személyeskedés nélkül mondjuk — drámai nagyanyák, elaggott vigjátéki apák, a népséget és katonaságot személyesítő öreg kar-butorok tyukszemei, izületi csúztól eltorzult bokái és térdkalácsai.

*

(§) **Husz Ábrahám fia.** Szomorú hírt olvasunk egyik újságban az akasztófára került Husz Ábrahám fiáról, akit az igazságszolgáltatás megfosztott az apjától s akit mint akasztott ember vért, cserben hagyta még az anyai szeretet is. Elfordult tőle az édes anyja, aki tudni sem akar fiáról, csak azért, mert az apja akasztófára került. Ez még nem minden. Az állam, mely vérbosszút vett a gyilkoson, gondjaiba vette ugyan a gyereket s mostoha apja lett. Igazi mostoha apa, akinek terhére van a más gyereke s akinek nacionálját elárulta mindenkinek s akit tanulótársai folyton azzal a szóval üldöznék: Te akasztófavirág!... Nagyon szomorú történet ez. Ha már az állam elvette az életét a bűnnel terhelt apának, legalább a gyermeke neveltetéséről gondoskodhatna nagyobb körültekintéssel, s minden módot meg kellene ragadnia arra, hogy a kis Husz Ábrahám becsületes munkával expiálja valamennyire az apja bűnét. Hiszen ilyen körülmények közt csakugyan nem lenne csoda, ha a gyermekből csakugyan az válna, aminek már is csufolják: akasztófavirág.

*

(×) **Szőke fűrtök halála.** Egy harmincéves szőke asszony, kinek dus hajában huncut ősz hajsálak játszanak alattomos bujósdit, mult este így sóhajott fel mellettem:

— Olvasta? Ujra egy tudós, aki a szőke hajat parentálja el. Nem tudom, hányadik már. Masonnak hívják és professzor, bizonyára német, mert szórszálhasogató — a hajról ír — és statisztikai alapon áll. Idéz Tacitus Germániájából és fejünkre olvassa, hogy a hódító hatalmas törzsek, a teutonok, gallok, perzsák, spanyolok és makedonok, akik ma jórészt feketék, egykor szőkék voltak. Az erős és szép faj mind szőke. Egy ezredév múlva azonban jó, ha a régi, daliás időkben hirmondóul marad egy szőke férfeje. De én úgy gondolom, hogy az utolsó szőke arslán harcias sörénye a csenevész fekete hajfűrtök között oroszlánosan fog majd ragyogni és lesznek néhányan, akik akkor is meglátják fölötté a vitéz teutonok ezüstös sisakját. És az asszonyok? A szőke halvány asszonyok? Nos, muzeumokba teszik majd a hajukat és csak szentimentális diákok, meg sápkóros poéták siratják enyhe, szelid szőkeségüket. Mi asszonyok nem tudjuk megérezni az ilyenfajta kulturtörténeti tragédiákat. Mi csak azon a néma nagy tragédián tudunk sirni, az egynapos, banális, könytelen és mégis érthetetlen változáson, amelyről a költő énekel. Látja, erről a tragédiáról hallgatnak a tudósok...

A sóhajó szőke asszony hálántéka körül gyorsan előkotorászott egy kicsi hajtincset, amit alig észrevehetően — igen kiméletesen és diszkréten — zuzmarázott be az idő ködszerű, hideg hajporával...

*

= **Nincs többé szabadjegy!** A párisi szinigazgatók összedugták a fejüket és elhatározták, hogy többet nem adnak szabadjegyet senki fiának. A francia

ujságíró mosolyog. Nálunk azonban sok embernek elfintorult reá az orra. Olyan bökés ez, amely ugyan Párisnak szól, de először nálunk, a szabadjegyek városában érzik meg. A szabadjegy itt ugyanis közügy, mert minden ember ujságíró, ha szabadjegyről van szó. Ne felejtjük azonban, hogy a magyar билет de faveur-ért uzorakamatot fizetünk, a kiadóhivatal az ingyenes szinlaphirdetéssel, az ujságíró pedig az agyvelejével. Sehol a világon nincs ez így. Mikor Duse Párisban vendégszerepelt, sok százezer frankot költött el reklámra, pedig Párisban játszott és Duse volt. Nálunk megfordítva állanak az ügyek. A magyar kritikus a kulturáért való legnemesebb hevületében rója a bírálatot, míg az élelmes színházi üzletember rögtön a reklám-oszlopra ragasztatja és a maga céljaira használja ki. Ennek ellenében pedig szabadjegyet kapunk. Amint látni méltóztatik, a helyzet nem is olyan rózsás. Külföldön, ahol a közönség a sajtótól egészen függetlenül ítél színházi darabok élete és halála fölött, felesleges is ilyfajta szerződés. Csak Magyarországon áll a ferde alku. Pénz helyett színes papirokkal fizetnek a színházak. Ezért mosolyog a francia ujságíró s ezért remeg a magyar angol-szabó, akinél az ujságíró ruhaszámláját már évek óta szabadjegyek alakjában törleszti...

*

— **Debreczen babérosai.** Az elismerés himes mezején örök a nyár. Ott a babérfák soha sem hullatják el lombjaikat s ha le is hull lombkoronájuknak egy-két levele, csak hirre, dicsőségre érdemesek lábai elé peregnék le azok. Örömmel jegyezzük fel, hogy a hír, dicsőség két *debreczeni* nevet kapott szárnyra a héten. Két nagy jövőt ígérő ifjút tüntetett ki a tudományosság elismerő babérágakkal. Az egyik *dr. Rácz Lajos*, a debreczeni kereskedelmi és iparkamara titkára, aki a kereskedelem szociálpolitikájáról irt művével a Tudományos Akadémia egyik pályadíját nyerte el, a másik *dr. Gajzágó László*, a debreczeni főiskola volt növendéke, akit sub auspiciis regis avattak Kolozsvárt jogtudományi tudorrá s aki büszkén viselheti a király gyémánt gyűrűjét.

— *Löbl Gyula és Társa* látszerész és fényképészeti szaküzlete Piac-u. 63. szám. Telefon szám 869.

A „Nemzetes asszony” bemutatójához.

Városi színházunk bemutatta e hét elején — még pedig két egymásutáni előadásban — „*Nemzetes asszony*”-t Géczy Istvánnak a Telegdi — Kovács-díjjal koszorúzott darabját. A pályadíj odaitélésekor részletesen ismertettük e vigjáték, jobban mondva kisvárosi történet tartalmát; most erről s a mű értékéről legyen elég annyit említenünk, hogy a közönség szentesítette a Csokonai-kör bírálatát: szívesen fogadta Géczy muzsájának e legujabb szülöttét. Nem inycsiklandó csemege, de egészséges házikenyer, amelyet jóízűen el lehet fogyasztani.

*

Ne sajnáljunk azonban néhány szót a színi előadástól, még ha a készséggel nyújtott elismerés mellett lesz közöttük egy-két szigorubb megjegyzés is.

Az egész előadásnak volt egy sarkalatos hibája. A szereplőket, első sorban a rendezőt megtévesztette a Géczy neve; azt hitték, hogy ha a *Gyimesi vadbíró* szerzőjének a munkáját adják, akkor népszínművet kell játszaniok. Így esett, hogy a darabot a kisvárosi színvonaláról falusivá sülyesztették, hogy a főbb személyeket egy-egy társadalmi osztállyal lejjebb szálították.

Ezt már a diszletek is elárulták, hiszen Somfalvynak kastélyszámba menő nemesi kuriája helyett, Mártonéknak egyszerű, de modern polgári háza helyett zsindeles, tornácos falusi épületeket kellett látnunk.

Igy vált Somfalvy (*Kassay*) tekintetes urból, büszke gentryből rátarti nemzeti urrá, Mártonné (*Uti Gizella*) nemzeti asszonyból, értelmes, polgári műveltségű nőből lelkem-komámasszonnyá, Tarr Menyhért (*Kemény*) becsületes ügyvédből falusi jámbor jegyzővé. Még szerencse, hogy Kevermesi (*Bérczi*) megmaradt urfinak, léha, de azért magához való eszű szolgabírónak és Piroska (*Vajda Ilonka*) fölemelkedett nemcsak a 600 éves multtal dicsekedő Somfalvy-családnak, hanem egy képzett, művelt mai uri leánynak a magaslatára.

Másnemű lesülyesztést vitt végbe Deésy, aki a falusi bírót olyan félkegyelművé tette, hogy nem egy nagyközséget, hanem egy juhnyáját sem volna szabad reá bízni. Még Zilahy is hibázott, mikor kolduscondrát vett magára, mint *Sustákra*, de neki szívesen megbocsátjuk ezt a ruházatbeli fogyatkozást, mert a ravasz, kacskaringós szavu, látszólag meghunynyászokodó, de a magát nem engedő parasztot a beszéd, az arcjáték, a mozdulatok teljes művészetével adta. Ismételve bebizonyította, hogy — annyi színigazgatóval ellentétben — társulatának ő és még most is ő a legkiválóbb színésze.

A szintársulat — a felfogásnak ezt az alaphibáját leszámítva — megtette, ami tőle telt: egész szívvel játszott. El is érte több jelenetben a teljes hatást, főképp a II. felvonás közepén, a Somfalvy- és Márton-család összetűzésében volt hevesen fellobogó tűz és mély érzés. Kár, hogy a III. felvonás végső jelenete nem állott hasonló fokon; a rendezés gondja is hiányzott belőle, de még inkább az a gyöngéd szentimentalizmus, az a borongó hangulat, amelyet a nemzeti asszony visszaemlékezéseinek kellene földíézni és a színpadon, valamint a nézőtérén levőkre egyaránt kiárasztani. Ehhez *Uti Gizellának*, a különben rendkívül buzgó színésznőnek nem volt elegendő ereje; ide már egy Blahánénak kellett volna a bájos finomsága, a bűvös egyénisége. Egyéni alakítást adtak *Bérczi* és *Vajda Ilonka*, akit azért is meg kell dicsérnünk, hogy azt az ő szendeségénél drámaibb szerepet kitűnően megtanulta. Nem közönséges tehetség csillant ki *Máthéból*, csak a tulzások kísértésének ne engedjen.

—s—t.

Éva boszorkány.

(*Herezeg Ferenc* három felvonásos színjátéka. Először adták a debreczeni színházban május 3-án.)

Sajátságos műfaj a színpadi munka. Annyi külsőséggel dolgozik, hogy ügyes mesteremberek minden belső érték nélkül is tudnak általa sikerhez jutni. Az írott és nyomtatott munka csak az író tehetségének fegyverzetével lép a nyilvánosság elé, de a színpadon előadott munkát segíti, támogatja, színesebbé hatásosabbá teszi a színpadi festőtől, a butorostól,

kárpitostól, szabótól, az elektrotechnikustól kezdve a színészig mindenféle mesterember és művész. Azért lehet színpadi munkának sikere abszolút írói tehetség nélkül is. Sőt a világ összes színpadait leginkább a mesteremberek uralják. A színpad ma már nem oltár, amelyen az író a költészetnek áldozik, hanem vásár, piac, füszerespuht, amelyen az irodalmi vegyeskereskedők, az élelmészek, az ügyesek, a toladók és tüledők gyakran félreszorítják az igazi írói tehetségeket és a sok külsőség, egy írónak a beállítása, egy darabnak a kiállítása, az üzleti reklám s az irodalmi cégnek renoméja a közönséget is gyakran megtévesztik. Mert bocsánat az őszinteségért, a közönség legnagyobb része művelt, tanult, előkelő ugyan, de a nézők és olvasók nagy részében mégis hiányzik az a — hogy úgy nevezzem — specifikus szakludás, ami az irodalmi és művészeti termékek megbírlásához s ennél fogva teljes élvezetéhez szükséges. Hiányzik az az úgynevezett *irodalmi műveltség*, mely nemcsak a „tetszik” vagy „nem tetszik”, „jó” vagy „rosz darab” általános frázisokban nyilatkozik meg, hanem meg tudja látni az előadott darabnak igazi szépségét vagy hibáját. Hiányzik az az *öntudatos tetszés* vagy megindokolt nem tetszés, amely egyedül képes igazságos ítékezésre.

Igazságtalanság volna azonban a közönséget vádolni, hogy nagy részében nincs irodalmi műveltség, mert hiszen ennél sokkal nagyobb baj, hogy írónk nagy része távol is áll az irodalmi műveltségtől. Ezért kerülnek színre olyan hibákkal telt szindarabok, amelyeket könnyen kijavíthatna egy szakértő kéz, mely egyszersmind szeretettel is dolgozik a dramaturgiában.

Az izlés senkiben sem születik meg önmagától. Tanulással és tanítással kell kinevelni minden emberben a *művészi érzéket*, hogy meg tudja látni festményben, szoborban, zenében, vagy színpadi játékokban a jót és szépet, valamint csak pozitív ismeretekkel lehet eljutni ahhoz az *irodalmi műveltséghez* is, amely írott, vagy előadott műnek igazi szépségét meg tudja látni és hibáján meg tud ütközni. S aki vette magának azt a fáradságot, amellyel meg lehet szerezni ezt a finoman disztigválni tudó művészi érzéket és irodalmi műveltséget, annak sokkal nagyobb az élvezete színházban, képkiallításban vagy hangversenyen, mint a csak közönségesen művelt emberé. A mi modern korunk azonban a megélhetés nehézségénél fogva is annyiféle szakképzettséget követel meg, oly sok mindenféle praktikus tudományt kell tanulni a fiatal embereknek, hogy úgy az iskolai, mint a magánnevelésben minél kevesebb tér és idő jut a *művészi érzéknek és az irodalmi műveltségnek elsajátítására*. Ez az oka aztán, hogy a képzőművészetekben, a szolid művészet mellett publikumra találhatott a gittselő, de nagy reklámmal hengegő szecesszió; a zenében világhörüli utra lel a gassenhauer s a színpadot elárasztják a mesteremberek s az irodalomhoz nem mindig értő színészek és analfabéta direktorok segélyével kikergetik a színházból az irodalmat.

Amily arányban fölemelték a színházak helyárait és emelkednek a színpadi jövedelmek, oly arányban süllyedt a színpadok irodalmi nivója. S hogy mily könnyű a leszállított igényeket kielégíteni, azt legjobban bizonyítja az, hogy minden ország színpadján születnek és óriási vagyont és dicsőséget szereznek „írók”, akik a mindenféle segédeszközökkel összeszerkesztett librettójuk vagy drámájukon kívül a világon semmit sem tudnak produkálni az iroda-

lomban s a világirodalom igazi jelesei a színpad számára nem is dolgoznak.

Bocsánat ezért a kitérésért, de ezzel a helyzetrajzzal kellett megvilágítanom azt az őszinte örömet, amit minden irodalmilag művelt ember érezni fog a színházban, mikor Herczeg új darabját: „Éva boszorkány”-t látni fogja. Végre ismét tiszta irodalmat látunk a színpadon és növeli az örömet az, hogy ez az igazi irodalom még külső színpadi sikert is aratott. „Éva boszorkány” nemcsak Herczeg Ferenc sikereiben gazdag írói pályáján emelkedés, hanem határozott nyereség a magyar drámai irodalomra nézve. Tiszta költői alkotás, amelyben minden harmonikusan hat a lelkünkre. Ez a harmónia, mely az irodalmi és művészeti eszközök fölhasználásában is megnyilatkozik, fényes bizonyítéka az író izlésének.

Az egész munka szerencsés költői inspirációból forrt ki. Nem is látszik rajta semmi mesterkedtség, erőszakoltság. Egész drámai cselekménye könnyed, mert logikus következetességgel fejlődik ki abból a legendás körből, amelybe az író fantáziájának szárnya röpitette. Herczeg klasszikus formák között modern ügyességgel csigazza fel a közönség érdeklődését. S míg egy romantikus mesével elbájol, egy dramaturg-szobrásznak öntudatosságával domborítja ki az összes alakokat élő karakterekké. „Éva boszorkány” a költői inspirációnak szárnyalása, amit azonban az öntudatos és ügyes drámaíró úgy tud szabályozni, hogy egyszerre uralkodik a színpad és a nézőtér érzelmi világán. Herczeg e darabjában bemutatta a kormányozható költői fantáziát, amely a modern színpadi technika vívmányaival, de a középkor színes jellemzésében a magasba röppen s aztán az utolsó fölvonásban egy ügyes siklórepüléssel bámulatos precizitással tud kikötni a színpadi siker talaján.

Hogy ez esztétikai jellemzés igazságáról meggyőzzem az olvasókat, e célból rövidesen el kellene mondanom „Éva boszorkány” cselekményét; de a költői mese vázolására igazán erőtlen és színtelen az a lapos próza, mely egy kritika keretében rendelkezésemre áll. Ezt meg kell nézni. Az egész cselekmény egy legendaszerű romantikus mese. Igazán sajtáságos dolog, hogy mikor a legmodernebb írók poéták akarnak lenni, a jó öreg romantikához kell fordulniok.

Az első képben egy nádas ingoványai között vagyunk valahol Muravár vidékén. A szerző a középkor babonás világába visz bennünket. Éva hercegnőnek csatlósai, fizetett zsoldosai futnak a goricaí gróf csapatának üldözése elől. Fut a város népe is és menekül a havasok közé, mert a hegyeken még biztonságban érezi magát. Megtudjuk a harcosoktól, hogy a vöröshaju Éva hercegnő boszorkánynak a leánya. Édes anyját boszorkánynak tartották s ő most csak kegyes életmóddal engesztelheti ki az Istent. A goricaí gróffal régi háboruszkodásban él. Ez el akarja venni birtokait. Muravárát épen most vette el s a nádas ingoványain keresztül lovon menekül Éva hercegnő hegyi várába. Bölönvára. Közben a nádasban találkozik egy deákkal, egy vándorló hegedőssel, aki lesegíti lováról s aki aztán bele is szeret. A hercegnőnek is tetszik a hegedős; de ekkor jön a kamarása, aki közli vele a hercegprimás akaratát: legyen felesége a goricaí grófnak s ezzel szüntessék meg a háboruszkodást és egyesítsék birtokaikat. A hercegnő megrémül ettől a határozattól, de saját hivei azzal igyekeznek rábeszélgni, hogy neki, aki boszorkány leánya, illik megalázkodással kiengesztelni az Istent. Az öreg Orsolya néni pedig azzal

biztatja a házasságra, hogy ilyen módon győzheti le a goricaí grófot. Mutassa meg Éva, hogy csakugyan boszorkány s később finom, poétikus tanítást ad az öreg asszony a fiatal leánynak, hogy a nők hogyan lehetnek boszorkányok és főzhetik le a férfiakat, mert ha szép a boszorkány, akkor rendesen a férfiak adnak neki szárnyat.

Éva megfogadja a jó tanácsot, azt izeni a goricaí grófnak, jöjjön el estére menyegzőre Bölönvárra. De kiadja az utasítást a goricaí gróf követének, Anzelmus írődeáknak, hogy ahány hegedőst talál a gróf foglyai között, azokat mind gyűjtse fel a várba s ennek fejében Anzelmust kinevezi Muravár város bírájának. Közben ugyanis a goricaí gróf katonái elfogják Éva hercegnő kedves deákját; s azért is egyezik bele a házasságba, mert azt hallja, hogy tagadó válasza esetén az összes foglyokat lemészároltatná a gróf.

A következő képben megismerkedünk a goricaí gróffal, aki marcona katona s azt izeni Anzelmussal és a kiszabadított hegedőssel, hogy majd csak reggel érkezik meg. Ezzel az üzenettel érkeznek a következő felvonásban Bölönvárra Anzelmus és a hegedős, amikor Éva hercegnő és az egész várnép tulajdonképpen a goricaí grófot várja teljes díszben esküvőre. A szerelmes hercegnő most egy ügyes vigjátéki trükkal fordul a hegedős felé és úgy üdvözlí őt, mint a goricaí grófot, aki álruhában jött hozzá. Anzelmust lecsukja a boros pincébe s a hegedőssel megesküszik. A pap már összeadta őket, amidőn a toronyór éjjel után jelzi, hogy egy harcos csapat közeledik a vár felé. A goricaí gróf jön. A hegedős megijed, hogy vége most a szép álomnak, amelybe a hercegnő szerelme ringatta. De Éva kiadja a rendeletet, hogy reggelig senkit se bocsássonak be a várba s így férjével, a hegedőssel, boldogan töltheti a nászéjszakát.

Az utolsó felvonás reggel kezdődik. Vége az álomnak, itt az ébredés. A hegedős veszi a lantját, hogy távozzék ismét a világ országutját róni. Éva hercegnő, a fiatal asszony, odaül a vár ablakába és szomorúan tekint bele a reggeli szürkéségbe. Férje, az ál-goricaí gróf, nem tudja megvédeni — s úgy látszik, nem is igen akarja — az igazi goricaí gróftól, aki ezer harcos élén dőngeti a kaput. Elküldi tehát Éva a hegedőst egy szomszéd benyilóba, amely sziklák veszedelmes meredélye fölé épült. Ezután következik egy finoman megírt hosszú jelenet, amelyben Éva a boszorkány-tudományával elbolondítja a férfiakat. A goricaí gróf meg akarja öletni a hercegnőt, aki hűtlen lett hozzá s Éva asszonyi furfanggal és hizelgő kacérsággal bolondítja el az összes komoly harcosokat. Végül a gróf elhiszi, hogy felesége, aki az ő neve alatt megesküdült egy hegedőssel, tulajdonképpen ártatlan. Megkegyelmez neki és a maga marcona módján kezd udvarolni. Mialatt a gróf és a hercegnő között ez a jelenet a kibékülés magaslatáig elérkezik, egyszerre a szomszéd benyilóból egy húrnak elpattanását halljuk. Éva összerezzen. A benyilóba mennek s onnan egy összetört hegedőt hoznak ki. A hegedős leugrott a mélységbe. Éva hercegnő keserű kacagásba tör ki és szilaj kétségbeeséssel mondja, hogy most fognak csak igazán mulatni. Ezzel végződik az „Éva boszorkány” drámája.

*

Az előadás egyáltalán nem volt méltó a klaszikus értékű szinpadí alkotáshoz s a minden vonalon uralkodó készületlenség csak még csökkentette az ilyen irodalmi alkotásoktól elszokott közönség érdeklődését. *Uty Gizellán és Kassay Károlyon kívül alig voltunk megelégedve valakivel. Vajda Ilonkát, ezt*

a nagyon talentumos fiatal művésznőt tulterhelik művészi feladatokkal. Nagyon kedves volt s meglepett különösen az utolsó felvonásban nagy megértésével, de tőle is többet vártunk. *Virányi Sándor* csak szinpadí készségeivel hatott, a tartalmasságot illetőleg ő is sok mindennel adós maradt. *Kemény Lajos*, valószínűleg a sok munkát igénylő rendezés miatt, szintén kevesebbet nyújtott, mint amennyit rendes körülmények között nyújthatott volna. Általában a darab előadásán nagyon megérzett a szezonvégi kifáradt hangulat hatása. Ezt a darabot kár volt ilyen kutya-futásban szinpadra hozni, méltó lett volna arra, hogy a jövő őszi idényt az *Éva boszorkány* premierjével nyissák meg.

Meghívó. A Debreczeni Kereskedelmi Részvénytársaság Debreczenben

1912. évi május hó 16-án, délelőtt 11 órakor tartja meg Piac-utca 49. sz. alatti helyiségeiben

VI. évi Rendes Közgyűlését

melyre a t. részvényesek tisztelettel meghívattak azon figyelmeztetéssel, hogy mindazon részvényesek, kik a közgyűlésen megjelenni és szavazati jogukat gyakorolni kívánják, tartoznak részvényeiket az összes le nem járt szelvényekkel együtt a közgyűlés előtt legalább 3 nappal az intézet pénztáránál vagy az Alföldi Takarékpénztárnál, vagy pedig a Debreczeni Ipar- és Kereskedelmi Banknál letenni.

A zárszámadások a közgyűlés előtt 8 nappal az intézet helyiségeiben közszemlére kitétetnek.

Az Igazgatóság.

Tárgysorozat :

1. Az igazgatóság és felügyelő-bizottság jelentésének előterjesztése, a múlt évi zárszámadásoknak benyújtása, a mérleg megállapítása és a nyereség felosztása iránti határozathozatal.
2. A felmentvény tárgyában való határozathozatal.
3. Két kisorsolt igazgatósági tag helyének betöltése 3 évre és 2 új igazgatósági tag választása 3, illetve 2 évre.
4. Az igazgatóság és felügyelő-bizottság 1912. évi tiszteletdíjának megállapítása.

VÁROSI SZINHÁZ.

5-én, vasárnap délután : **Gyurkovics lányok.** Vigjáték. Mérsékelt helyárakkal. Bérletszünet.
Este : **Tündérlak magyarhonban.** Népszimű. Kis bérlet.

LUMPOK!

másnap Luna vizet igyatok

Hajnal Mulató

Debreczen, Petőfi-tér 7. szám.

Igazgató-tulajdonos

HAJNAL GYULA.

A főváros legkiválóbb kabaré és orfeum művészeinek vendégfellépte. Szenciós attrakciók.

AZ ELSŐ PILSENI RÉSZVÉNY SÖRFŐZDE és a MÜNCHENI „SPATEN“-sörgyár ker. képviselője

Hajdu, Bihar, Szabolcs, Szatmár és Borsodvármegyék területére úgy hordós, mint üveges sörökben

Fischbein Jenő sörnagykereskedőnél

Debreczen, Hatvan-utca 30 szám alatt.

Fenti sörgyártmányok kimérve kaphatók Debreczenben a Piac- és Kossuth-utca sarkán levő

Pilseni sörház pincéje éttermében és sörösarnokában.

Donogán és Somossy

Debreczen, Kistemplom-bazár.

Menyasszonyi kelengye. Kész fehérnemű. Női divat és szőnyeg áruház.

Szabott árak. — Előzékeny kiszolgálás.

Telefon 632.

Telefon 632.

HALMÁGYI

divatháza Debreczen, Piac-utca, a főpostával szemben.

Costüm osztály.

Női- és leány-costümök, remek kivitel . . . K 30-tól.

Pongyola osztály.

Creton és mosó Delain, divatos formák . . . K 10-től.

Felöltő osztály.

Kék cheviott felöltők és Raglánok . . . K 18-tól.

Eredeti modellek.

Szolid, olcsó árak.

Előzékeny kiszolgálás.

Külön mérték osztály.

URANUS

Vásártéri
nyári helyiség.

E héten!

SZÍNHÁZ

Igazg. tulajd.
SUCHÁN REZSŐ.

E héten!

Kétnaponként változó újdonságok kerülnek bemutótóra a vásártéri nyári helyiségben

Előadások : ünnep- és vasárnap délután 3 tól, utolsó pont 10-kor, hétköznap este pont 8-tól, utolsó pont 10 órakor. Rendes helyárak. Bérlet, tisztviselő és kedvezményes áru trafik jegyek érvényesek.

Szabó Miklós

Debreczen, Piacz-utca 19. sz. alatt
(volt Ranunkel házában)

Rendelésszerűen készült, kész férfi, fiu és gyermekruha különlegességek állandóan raktáron.

Külön mértékszerűen
angol uri szabóság.

Helyi és megyei telefon 10—64.

Legolcsóbb szabott árak minden darabon feltüntetve.

Meghívás.

A Debreczeni Ipar- és Kereskedelmi Bank

1912. év május hó 12. napján délelőtt 11 órakor Piac-ú. 58. sz. alatti hivatalos helyiségében

rendkívüli közgyűlést

tart, melyre a részvényesek tisztelettel meghívattak azon figyelmeztetéssel, hogy az alapszabályok

25. §-a szerint részvényeiket: **vagy intézetünk pénztáránál,** vagy

Debreczenben: bármelyik részvénytársulati pénzügyintézetnél,

Budapestben: az Egyesült Budapesti Fővárosi Takarékpénztárnál,

Wienben: az Anglo-Österreichische Banknál 5 nappal a közgyűlés előtt le kell tenniök.

Tárgysorozat.

1. Az igazgatóság javaslata az alaptőke felemelése iránt.

2. Az igazgatóság javaslata az alapszabályok: 4, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 23, 24, 27, 32, 33, 35, 38, 40, 41, 45, 61, 68, 70. §§-ainak módosítása iránt.

Az igazgatóság.

Kiadó üzlethelyiségek!

Simonffy-utca 13. szám alatt épülő teljesen modern új házban május 1-re **kiadó** három üzlethelyiség elegáns portallal látva, raktárnak használható aszfaltozott pincével.

Értekezni lehet a tulajdonossal, **Egyház-tér 11.** emelet, 1—2 óra között. — Telefon 450. szám.

Viszontelárusítók kedvezményben részesülnek.

Gazdák Sütődéje Részvénytársaság.

Böszörményi-ut 15.

Telefon 924. sz.

Általános vélemény, hogy a Gazdák Sütődéje által készített

kenyér, kifli, zsemle s egyéb sütemény

a helyi viszonyokhoz képest:

a legolcsóbb,

tisztasági szempontokból:

a legkifogástalanabb,

egészségügyi szempontokból:

a legtáplálóbb,

szállítása, kiszolgáltatása:

a legpontosabb,

leggyorsabb.

Kitűnő fehér sütemények.

Naponta kétszeri sütés.

Gyógyszer, vegyszerek, gummiárúk, kötszerek, gazdasági és állatgyógyászati cikkek nagy raktára a

Központi Drogéria

DEBRECZEN,

Piac-utca, Városház-épület.

Angol és francia illatszer
» különlegességek. «

A Pilseni sörház

Debreczen! Első Takarékpénztár épületében, bejárat úgy a Piac-, mint a Kossuth-u. felől

Sternád Ferenc vette át.

Ebédre, vacsorákra abonemákat elfogad. Bankettek, társasvacsorákra, összejövetelekre: külön terem.

Étkezéseket házhoz hordással jutányosan elfogad.

Van szerencsénk a nagyérdemű közönség b. tudomására hozni, hogy

Villamos favágó porszívó és parkettfénnyező

gép-inket a mai napon üzembe helyeztük és rendeléseket **Deák Ferenc-utca 19. számú** irodánkban, telefonon 967. vészünk fel további intézkedésig. Áraink: 1 öl fa fűrészelve, aprítva és berakva a következő: 3 darabra vágva 5 kor., 4 darabra vágva 6 korona és 5 darabra vágva 7 korona. Öt ölön felül a fenti árakból 10% engedményt, csupán fűrészelésnél pedig 20% engedményt nyújtunk. Egy méter-mázsa dorong és hasábos fa fűrészelve, aprítva és berakva 32 fillér, vargafa 36 fillér.

A Villamos Favágó, Porszívó és Parkettfénnyező
Részvénytársaság igazgatósága.

3761—1912.

Hirdetmény.

Debreczen sz. kir. város tanácsa a város tulajdonát képező Piac-u. 26—28. sz. telkeken épülő bérházbeli üzlethelyiségek és lakások bérletét hat évre zárt ajánlati versenytárgyalás útján kívánja biztosítani. Miért is felhívja mindazokat, akik ezen épületben üzlethelyiséget, vagy lakást kívánnak bérelni, hogy ajánlataikat a polgármesteri hivatalban folyó 1912. évi május hó 4. napjának délelőtt 10 órájáig nyújtsák be.

1. Az ajánlat zárt borítékban s a borítékon következő jelzéssel: „Bérleti ajánlat a Piac-u. 26—28. sorszámu bérház” — bent megjelölt helyiségre nyújtandó be s amennyiben azt ajánlattevő nem sajátkezűleg írta, aláírását két tanu előttemzésével tartozik hitelesíttetni.

2. Ajánlattevő ajánlatában tartozik kijelenteni, hogy a bérleti feltételeket ismeri s azokat magára nézve kötelezőnek elfogadja.

3. Tartozik ajánlattevő az ajánlati összeg 10 %-ának megfelelő készpénzt, vagy óvadékképes értékpapírt bántpénz gyanánt a város házipénztáránál előzetesen letétbe helyezni s a házipénztárnak erről szóló letéti elismervényét ajánlatához mellékelni.

4. Ha az, akinek ajánlata elfogadtatott, a tanács által kitűzött időben a szerződést alá nem írta s a biztosítékot le nem tenné, bántpénzét elveszíti s kárára és veszélyére az a lakás vagy üzlethelyiség, amelyre ajánlata vonatkozott, a tanács által akár szabadkézből is másnak adatik bérbe. Az esetleges bérkülönbözetet az egész bérleti időről egy összegben a nélkül, hogy abba a bántpénz beszámíttatnék, a városnak megfizetni tartozik.

5. Ugy a helyiségek fekvését, területét feltűntető vázlatrajzok, mint a bérleti feltételek a hivatalos órák alatt dr. Vargha Elemér városi tanácsnoknál megtekinthető.

6. Az ajánlatok 1912. évi május hó 4-én d. e. 1/211 órakor a városházának nagytanácsstermében bontatnak fel.

7. A városi tanács fentartja magának a jogot, hogy a beérkezett ajánlatok közül szabadon választ-hasson.

Kelt Debreczen sz. kir. város tanácsának 1912. évi április hó 13-án tartott üléséből.

A városi tanács.

